

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑ

Δρ Σοφία Μπουτσιούκη

Διάλεξη 6

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Διαμόρφωση Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής

αναγκαιότητα

- ⊕ Αναγκαία συνθήκη για την ενοποιητική διαδικασία της Ευρώπης:
- Αίτημα για τη δημιουργία μιας κοινής κοινωνικής πολιτικής στα κράτη μέλη.
- Αίτημα για εξασφάλιση του κατάλληλου κοινωνικού περιβάλλοντος για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

εμπόδια

- ⊕ Κάθε χώρα έχει ήδη διαμορφωμένες ορισμένες κοινωνικές δομές και ανάγκες:
- Απαίτηση για διαφορετικού τύπου και ύψους κοινωνικές δαπάνες.
- Αδυναμία διαμόρφωσης ενός πραγματικά ενιαίου κοινωνικού συστήματος.
- Προσπάθεια διαμόρφωσης ενός ενιαίου κατά το δυνατόν πλαισίου – διαφορετική υλοποίηση / κράτος.

Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) (Παρίσι, 1951)

Γενικότεροι στόχοι:

- Δημιουργία κοινής αγοράς.
- Οικονομική επέκταση.
- Ανάπτυξη απασχόλησης.
- Ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των κρατών μελών.

Για πρώτη φορά ρητά διατυπωμένες διατάξεις κοινωνικού περιεχομένου:

- Προστασία της απασχόλησης
- Μισθοί
- Επαγγελματική επανεκπαίδευση
- Χρηματική ενίσχυση των ανέργων
- Ευελιξία του εργατικού δυναμικού του τομέα άνθρακα και χάλυβα

Οι διατάξεις διαμόρφωσαν σημαντικό προηγούμενο για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για οικονομικά και κοινωνικά δοκιμαζόμενες ομάδες ατόμων.

Συνθήκη Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) (Ρώμη, 1957)

Προσανατολισμός αμιγώς οικονομικός.

Στόχος κοινωνικών αναφορών: εξασφάλιση κατάλληλου εργατικού δυναμικού

➔ πρώτη προσπάθεια για θεσμική διαμόρφωση ενός ενιαίου πλαισίου κοινωνικής πολιτικής, επειδή θεωρήθηκε απαραίτητη για:

- *Τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κοινωνιών και των κρατών*
- *Τη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών για τους εργαζόμενους*

Δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πάνω σε θέματα που αφορούσαν τη βελτίωση της κατάστασης του εργατικού δυναμικού: κατάρτιση, απασχόληση, εργασιακές συνθήκες, εργατικό δίκαιο, συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας, εργασιακά δικαιώματα, συλλογικές διαπραγματεύσεις, κοινωνική ασφάλιση.

Συνθήκη Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) (Ρώμη, 1957)

Δημιουργία Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.)

- Ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης.
- Ενίσχυση της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζόμενων πολιτών.
- Διευκόλυνση της προσαρμογής στις βιομηχανικές μεταλλαγές και τις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής.
- Αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση σε:
  - επαγγελματική κατάρτιση
  - επαγγελματικό επαναπροσανατολισμό

Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) (1987)

(τροποποίηση Συνθήκης ΕΟΚ)

Μεταστροφή της πολιτικής της Κοινότητας προς πιο δυναμικούς ρυθμούς:

- Προώθηση του κοινωνικού διαλόγου μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων στα ευρωπαϊκά κράτη.
- Φροντίδα κοινωνικών ζητημάτων:
  - *υγεία και ασφάλεια της εργασίας*
  - *περιβάλλον*
  - *προστασία του καταναλωτή*
- Προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης με την αναθεώρηση των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ).

Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 9 Δεκεμβρίου 1989)

Στόχος: κατοχύρωση των κοινωνικών δικαιωμάτων στον κοινοτικό χώρο → διαμόρφωση ενός «ευρωπαϊκού κοινωνικού χώρου».

Βασική αδυναμία του Χάρτη: απουσία συγκεκριμένων κριτηρίων για τον έλεγχο της επίτευξης των στόχων, ενώ για πολλά χρόνια δεν είχε υποχρεωτική ισχύ, την οποία απέκτησε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997).

Περιεχόμενο

- Ελεύθερη μετακίνηση εργαζομένων.
- Ελευθερία επιλογής απασχόλησης με δίκαιη αμοιβή και με πρόσβαση σε δωρεάν υπηρεσίες τοποθέτησης σε εργασία.
- Βελτίωση εργασιακών συνθηκών, χρόνου ανάπαυσης, αμειβόμενης ετήσιας άδειας, που ορίζονται από το νόμο, και από συλλογικές ή ατομικές διαπραγματεύσεις.
- Δικαίωμα σε κοινωνική προστασία και ανάλογη κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική υποστήριξη.
- Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, των συλλογικών διαπραγματεύσεων, δικαίωμα καταφυγής σε συλλογική δράση συμπεριλαμβανομένης και της απεργίας.
- Δικαίωμα σε επαγγελματική κατάρτιση.
- Ισότιμη μεταχείριση για άνδρες και γυναίκες.
- Πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων εντός καθορισμένων ορίων.
- Προστασία της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας.
- Προστασία των παιδιών, των εφήβων, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.
- Εφαρμογή του Χάρτη μέσω ειδικών νομοθετικών μέτρων υπό την καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Μάαστριχτ, 1992)

Στόχος: στενότερη συνεργασία των ευρωπαϊκών λαών.

- Τροποποιήσεις στις τρεις ιδρυτικές συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- Αναβάθμιση ορισμένων πολιτικών (π.χ. εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση)
- Κοινωνικό Πρωτόκολλο (παράρτημα της Συνθήκης του Μάαστριχτ)

Κοινωνικό Πρωτόκολλο (παράρτημα της Συνθήκης του Μάαστριχτ)

Υπεγράφη από όλα τα κράτη μέλη εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου.

➤ Αποκορύφωμα των προσπαθειών για τη χάραξη ενιαίας κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής.

➤ Δημιουργία κοινών πολιτικών σε θέματα:

- Ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων
- Απασχόλησης
- Συνθηκών εργασίας
- Επαγγελματικής κατάρτισης
- Συλλογικών διαπραγματεύσεων
- Κοινωνικής προστασίας

Λευκή Βίβλος (1993)

- Κωδικοποίηση απόψεων και στόχων Ε.Ε. για οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού χώρου.
- Η απασχόληση είναι βασικό αντικείμενο προβληματισμού.
- Ανεργία: έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα.
- Δύο άξονες στρατηγικής:
  - α) ενδυνάμωση της οικονομικής ανάπτυξης με τη βελτίωση του συντονισμού των εθνικών οικονομικών πολιτικών.
  - β) επίτευξη ενός προτύπου παραγωγής μεγαλύτερης έντασης εργασίας.
    - ➔ οικονομική ανάπτυξη
    - ➔ περισσότερες θέσεις απασχόλησης
    - ➔ εξάλειψη του φαινομένου jobless / workless growth.
- στενή σχέση ανάμεσα στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη.
- απαίτηση για διαρθρωτικές μεταβολές ➔ *αύξηση ανταγωνιστικότητας ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.*
- αναπροσαρμογή πολιτικών απασχόλησης ➔ *μετάβαση από παθητικά σε ενεργητικά μέτρα και δράσεις ➔ δημιουργία θέσεων απασχόλησης.*

Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)

- Αναθεώρηση Συνθήκης της Ε.Ε. (Μάαστριχτ).
- Κωδικοποίηση καθεστώτος και δικαιωμάτων του Ευρωπαίου πολίτη → καθιέρωση μιας πιο δημοκρατικής Ευρώπης.
- Συμπεριλήφθηκαν ένας Τίτλος για την απασχόληση και ένα Κοινωνικό Πρωτόκολλο.
- Υιοθέτηση Κοινοτικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (1989).
- Συντρέχουσα αρμοδιότητα της Κοινότητας σε διάφορα θέματα του κοινωνικού τομέα.
- **Στόχος:** εναρμόνιση των κρατικών πολιτικών με έμφαση σε πρόοδο, κοινωνική προστασία, κοινωνικό διάλογο για:
  - ➔ ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων(παιδεία - επαγγελματική εκπαίδευση)
  - ➔ διατήρηση υψηλού επιπέδου απασχόλησης
  - ➔ καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Ίση μεταχείριση των δύο φύλων στην εργασία.
- Ενδυνάμωση των εθνικών πολιτικών σε θέματα υγείας.

Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)

- Συνύπαρξη στη Συνθήκη των στόχων του «υψηλού βαθμού ανταγωνιστικότητας» και της επίτευξης «υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας» → Κοινωνικό μοντέλο Ε.Ε. → ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αίσθημα ασφάλειας στους εργαζόμενους, διευκόλυνση κοινωνικής ειρήνης και συνοχής.
- Καθιέρωση Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού:
  - ➔ ισχυροποίηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου
  - ➔ αντιμετώπιση υψηλών ποσοστών ανεργίας
  - ➔ πρώτες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση με τέσσερις άξονες (ολοκληρωμένες δέσμες δράσεων): απασχολησιμότητα, επιχειρηματικό πνεύμα, προσαρμοστικότητα, ίσες ευκαιρίες.

AGENDA 2000 «Πρόγραμμα Δράσης 2000 για μια ισχυρότερη Ευρώπη» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιούλιος 1997)

- ❑ Γενικές προοπτικές για την ανάπτυξη της Ε.Ε. κατά τον 21^ο αι.
- ❑ Ανάπτυξη εσωτερικών πολιτικών γύρω από τέσσερις άξονες:
  - σταθερή οικονομική ανάπτυξη
  - αύξηση απασχόλησης
  - προβολή της γνώσης και των νέων τεχνολογιών
  - εκσυγχρονισμός των συστημάτων απασχόλησης
  - βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000)

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Biarritz, 13-14 Οκτωβρίου 2000): κατ' αρχήν αποδοχή του κειμένου του Χάρτη από τους Ευρωπαίους ηγέτες.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (14 Νοεμβρίου 2000): υιοθέτηση του Χάρτη με ευρεία πλειοψηφία (410 ψήφοι έναντι 93).
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (6 Δεκεμβρίου 2000): επίσημη έγκριση του Χάρτη.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Νίκαια, 7 Δεκεμβρίου 2000): οι τρεις πρόεδροι (Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) υπέγραψαν και «διακήρυξαν από κοινού» το Χάρτη → αναβολή εξέτασης του ερωτήματος της ισχύος του για την επόμενη διακυβερνητική διάσκεψη.
- Ο Χάρτης έγινε νομικά δεσμευτικός, όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας την 1^η Δεκεμβρίου 2009 και πλέον διαθέτει την ίδια νομική ισχύ με τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000)

Ο Χάρτης καθορίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα, περιλαμβάνοντας δικαιώματα που δεν διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία περιορίζεται στην προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων.

Ο Χάρτης οργανώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα σε επτά κεφάλαια, που αφορούν:

- ❖ την αξιοπρέπεια,
- ❖ την ελευθερία,
- ❖ την ισότητα,
- ❖ την αλληλεγγύη,
- ❖ την ιδιότητα του πολίτη
- ❖ τη δικαιοσύνη.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000)

Κεφάλαιο I

Αξιοπρέπεια (ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας).

Κεφάλαιο II

Ελευθερία (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου και δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας, ελευθερία σκέψης συνείδησης και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, δικαίωμα εκπαίδευσης, επαγγελματική ελευθερία και δικαίωμα στην εργασία, ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης δικαίωμα ιδιοκτησίας, δικαίωμα ασύλου, προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, επαναπροώθησης και απέλασης).

Κεφάλαιο III

Ισότητα (ισότητα έναντι του νόμου, μη διάκριση, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία, ισότητα ανδρών και γυναικών, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των ηλικιωμένων, ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες).

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000)

Κεφάλαιο IV

Αλληλεγγύη (δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη διαβούλευση με τους εργαζομένους στο πλαίσιο της επιχείρησης, δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών ενεργειών, δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των εργαζόμενων νέων, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία των καταναλωτών).

Κεφάλαιο V

Ιθαγένεια (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής διαχείρισης, δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, δικαίωμα αναφοράς, ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, διπλωματική και προξενική προστασία).

Κεφάλαιο VI

Δικαιοσύνη (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα υπεράσπισης, αρχές νομιμότητας και αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών, δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη).

Κεφάλαιο VII

Γενικές διατάξεις.

Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων (2018)

- Σύνοδος Κορυφής στο Γκέτεμποργκ, 17.11.2018
- Αποτελεί κοινή πρωτοβουλία των ευρωπαϊκών θεσμών: Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων καθορίζει 20 βασικές αρχές και καίρια δικαιώματα για την υποστήριξη της καλής λειτουργίας και της δίκαιης διάστασης των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.
Οι αρχές οργανώνονται σε 3 κατηγορίες:
  - Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας
  - Δίκαιοι όροι εργασίας
  - Κοινωνική προστασία και ένταξη
- Αρχικά προορίζεται για εφαρμογή στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, αλλά προσφέρεται δυνατότητα εφαρμογής και στα υπόλοιπα κράτη.
- Η εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων καθίσταται κοινή ευθύνη των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κοινωνικών εταίρων και άλλων ενδιαφερομένων.

Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Κεφ. Ι. Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας

- **Εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση** → πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση/κατάρτιση/δια βίου μάθηση για απόκτηση δεξιοτήτων.
- **Ισότητα των φύλων** → ίση μεταχείριση, ίσες ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες (συμμετοχή σε αγορά εργασίας, όροι και συνθήκες απασχόλησης, επαγγελματική εξέλιξη)
- **Ίσες ευκαιρίες** → παροχή ευκαιριών απασχόλησης, εκπαίδευσης, κοινωνικής προστασίας, πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού.
- **Ενεργός στήριξη της απασχόλησης**
  - πρόσβαση ατόμων σε δράσεις υποστήριξης των προοπτικών απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης (συμβουλευτική και προσανατολισμός, κατάρτιση, επανειδίκευση.
  - υποστήριξη νέων για πρόσβαση σε συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία, πρακτική άσκηση ή προσφορά εργασίας ικανοποιητικού επιπέδου εντός 4 μηνών από την απώλεια της δουλειάς τους ή από την έξοδό τους από το σύστημα εκπαίδευσης.
  - υποστήριξη ανέργων – ατομική αξιολόγηση μακροχρόνια ανέργων εντός το πολύ 18 μηνών ανεργίας.

Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Κεφ. ΙΙ. Δίκαιοι όροι εργασίας

- **Ασφαλής και ευπροσάρμοστη απασχόληση** → δίκαιη και ίση μεταχείριση εργαζομένων, προώθηση απασχόλησης αορίστου χρόνου ή καινοτόμων μορφών εργασίας, επιχειρηματικότητας, αυτοαπασχόλησης, επαγγελματική κινητικότητα, αποτροπή επισφαλών μορφών απασχόλησης, διασφάλιση αναγκαίας ευελιξίας για εργοδότες για προσαρμογή σε μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες.
- **Αποδοχές** → δίκαιες, για αξιοπρεπή διαβίωση, καθορισμός ελάχιστων αποδοχών ανάλογα με εθνικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, πρόσβαση σε απασχόληση και κίνητρα για αναζήτηση εργασίας, αποτροπή φτώχειας.
- **Ενημέρωση για τους όρους απασχόλησης και την προστασία σε περίπτωση απόλυσης** → γραπτή ενημέρωση σε έναρξη σχέσης απασχόλησης, πρόσβαση σε αμερόληπτο μηχανισμό επίλυσης διαφορών, δικαίωμα επανόρθωσης και αποζημίωσης.
- **Κοινωνικός διάλογος και συμμετοχή των εργαζομένων** → ενθάρρυνση ενεργοποίησης κοινωνικών εταίρων, ενημέρωση για θέματα που αφορούν εργαζόμενους ιδίως σε περιπτώσεις μεταβίβασης, αναδιάρθρωσης και συγχώνευσης επιχειρήσεων, καθώς και σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων.
- **Ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής** → αφορά γονείς και άτομα με ευθύνες παροχής φροντίδας (άδειες, ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας, υπηρεσίες φροντίδας).
- **Υγιεινό, ασφαλές και κατάλληλα προσαρμοσμένο εργασιακό περιβάλλον και προστασία δεδομένων** → προστασία υγείας και ασφάλειας, κατάλληλη διαμόρφωση εργασιακού περιβάλλοντος, προστασία προσωπικών δεδομένων.

Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Κεφ. III. Κοινωνική προστασία και ένταξη

- **Φροντίδα και στήριξη των παιδιών** → πρόσβαση παιδιών σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, προστασία παιδιών από φτώχεια, ενίσχυση ισότητας ευκαιριών παιδιών από μειονεκτικό περιβάλλον.
- **Κοινωνική προστασία** → επαρκής, ανεξάρτητα από είδος και διάρκεια σχέσης απασχόλησης, αφορά εργαζομένους και αυτοαπασχολούμενους.
- **Παροχές ανεργίας** → στήριξη ανέργων από δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης για (επαν)ένταξη σε αγορά εργασίας, επαρκή επιδόματα εύλογης διάρκειας σύμφωνα με συνεισφορές και εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας, παροχές δεν θεωρούνται αντικίνητρο για επιστροφή σε απασχόληση.
- **Ελάχιστο εισόδημα** → αποσκοπεί στην αξιοπρεπή διαβίωση και πρόσβαση στα βασικά αγαθά και υπηρεσίες, συνδυασμός με κίνητρα για (επαν)ένταξη σε αγορά εργασίας.
- **Εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις** → σύνταξη ανάλογη με εισφορές που να διασφαλίζει επαρκές εισόδημα, ισότητα ανδρών και γυναικών στις προβλέψεις, πρόσβαση ηλικιωμένων σε πόρους για αξιοπρεπή διαβίωση.

(συνέχεια κεφ. III)

- **Υγειονομική περίθαλψη** → έγκαιρη πρόσβαση, οικονομικά προσιτή, ποιοτική, προληπτικός και θεραπευτικός χαρακτήρας.
- **Ένταξη ατόμων με αναπηρία** → εισοδηματική υποστήριξη για αξιοπρεπή διαβίωση, ενίσχυση για επαγγελματική και κοινωνική ένταξη.
- **Μακροχρόνια φροντίδα** → κυρίως υπηρεσίες φροντίδας κατ' οίκον περίθαλψης και υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
- **Στέγαση και βοήθεια για τους αστέγους** → ποιοτικές κοινωνικές κατοικίες ή στεγαστική βοήθεια, προστασία σε περίπτωση αναγκαστικής έξωσης, καταλύματα και υπηρεσίες για διευκόλυνση κοινωνικής ένταξης αστέγων.
- **Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες** → αφορά το σύνολο των ατόμων για υπηρεσίες όπως ύδρευση, αποχέτευση, ενέργεια, μεταφορές, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, ψηφιακές επικοινωνίες.

Εποπτεία εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών στα πεδία της απασχόλησης και της κοινωνίας

Ευρωπαϊκή πολιτική απασχόλησης - Οδηγίες

Θεματικές περιοχές αναφοράς

- Διακρίσεις φύλου στην εργασία και την απασχόληση.
- Υγεία και ασφάλεια στην εργασία.
- Θέματα εργατικού δικαίου → προσδιορισμός ελάχιστων προδιαγραφών συνθηκών εργασίας και όρων απασχόλησης, ελάχιστων δικαιωμάτων εργαζομένων σε πληροφόρηση και διαβούλευση.

Στόχοι

- Προς τα πάνω εναρμόνιση των εργασιακών δικαιωμάτων.
- Βελτίωση των ελάχιστων όρων προστασίας σε όσες χώρες υστερούσαν.
- Αποφυγή ανταγωνισμού μεταξύ κρατών μελών μέσω του κοινωνικού ντάμπινγκ.

Κοινωνικό ντάμπινγκ (social dumping): Εκμετάλλευση του χαμηλότερου κόστους εργασίας σε μια χώρα (λόγω μειωμένων εισφορών κοινωνικής ασφάλισης), με σκοπό την προσέλκυση σε αυτήν επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εις βάρος άλλων χωρών.

Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση (ΕΣΑ)

ΕΣΑ: 3 βασικές διαχρονικές κατευθύνσεις

Απασχολησιμότητα (employability)

Ενεργοποίηση (activation)

Ευελιξία με ασφάλεια (flexicurity)

Ιστορικό διαμόρφωσης της ΕΣΑ

Α. Λευκή Βίβλος για την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση (1993)

- Τέθηκαν οι βάσεις της ΕΣΑ λόγω της υψηλής ανεργίας και των πιέσεων που ασκούνται στην απασχόληση κατά τη διαδικασία προώθησης της ΟΝΕ.
- Καταπολέμηση της ανεργίας μέσα από την αύξηση της απασχόλησης και όχι μέσα από τις μειώσεις του εργατικού δυναμικού.
- Θεωρεί την ανεργία διαρθρωτικό πρόβλημα των ευρωπαϊκών οικονομιών που είχαν μειωμένη ανταγωνιστικότητα (τεχνολογική υστέρηση, στρεβλώσεις των αγορών εργασίας).

Γι' αυτό η Λευκή Βίβλος προβάλλει συνδυασμό μέτρων:

- **Διαρθρωτικά μέτρα για προσφορά εργασίας (R&D, τεχνολογική πολιτική, ώστε να δημιουργηθεί σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα)**
- **Κεϋνσιανά μέτρα αύξησης της ζήτησης (χρηματοδότηση μεγάλων διευρωπαϊκών δικτύων, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα).**
- **Μέτρα ευελιξίας της αγοράς εργασίας πρέπει να συνοδεύονται από επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, η οποία αυξάνει την παραγωγικότητα και εξισορροπεί το υψηλό κόστος εργασίας των ευρωπαϊκών οικονομιών και το κόστος των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.**
- **Προβάλλονται οι ενεργητικές πολιτικές εργασίας έναντι των παθητικών που προκαλούσαν μείωση του εργατικού δυναμικού.**
- **Η δια βίου μάθηση αναβαθμίζει δεξιότητες εργατικού δυναμικού και βελτιώνει την απασχολησιμότητά του.**

B. Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)

- **Ενσωμάτωση ειδικού τίτλου για απασχόληση**
- **Στόχος η επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης**
- **Ασάφεια ως προς τους τρόπους επίτευξης**
- **Θεσπίζει νομική υποχρέωση των κρατών μελών Ε.Ε. για συντονισμό των πολιτικών απασχόλησης σε κοινοτικό επίπεδο (υιοθέτηση κοινών στόχων και κατευθύνσεων πολιτικής).**
- **Καθορισμός διαδικασίας πολυμερούς εποπτείας των εθνικών πολιτικών απασχόλησης (υποβολή εκθέσεων, αξιολόγηση και συστάσεις από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετά από πρόταση των Επιτροπής).**
- **Βέβαια, η ανωτέρω διαδικασία δε συνεπάγεται καμίας μορφής κυρώσεις, αφού η απασχόληση παραμένει εθνική αρμοδιότητα.**

Γ. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λουξεμβούργου (1997)

Ορισμός 4 γενικών κατευθύνσεων (πυλώνων) σε ΕΣΑ (1998-2000)

1. Βελτίωση απασχολησιμότητας (5 κατευθυντήριες γραμμές)
2. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας (3 κατευθυντήριες γραμμές)
3. Ενθάρρυνση προσαρμοστικότητας επιχειρήσεων και εργαζομένων (2 κατευθυντήριες γραμμές)
4. Ενίσχυση ισότητας ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες (4 κατευθυντήριες γραμμές)

Καινοτομίες

- Έμφαση σε απασχολησιμότητα (εστίαση σε πολιτικές που αναβαθμίζουν δεξιότητες εργατικού δυναμικού και όχι προώθηση ευελιξίας που δημιουργεί θέσεις εργασίας χαμηλής εξειδίκευσης και χαμηλής αμοιβής).
- Η ευελιξία πρέπει να προκύπτει μέσα από διαπραγμάτευση εργοδοτών εργαζομένων και όχι μονομερώς από τους πρώτους, ώστε να εξασφαλίζονται ανταλλάγματα για εργαζομένους.
- Προώθηση θετικών μορφών ευελιξίας (αναδιοργάνωση εργασίας, μείωση χρόνου εργασίας, ανακατανομή καθηκόντων, επανακατάρτιση προσωπικού εκτός από τις αρνητικές (άτυπες συμβάσεις εργασίας, ευέλικτες ρυθμίσεις χρόνου εργασίας).
- Προώθηση ισότητας των δύο φύλων με ανάδειξή της σε ξεχωριστό πυλώνα – συσχέτιση με ρόλο ενσωμάτωσης γυναικών σε εργατικό δυναμικό για οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Δ. Στρατηγική της Λισαβόνας (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας, 2000)

- **Δεκαετής ορίζοντας εφαρμογής (2000-2010)**
- **ποσοτικοποίηση του στόχου της απασχόλησης**
- **Ο στόχος της απασχόλησης συνδέεται οργανικά με:**
  - την επίτευξη του νέου στρατηγικού στόχου να γίνει η Ε.Ε. η «ανταγωνιστικότερη οικονομία της γνώσης στον κόσμο»
  - την επίτευξη μεγάλης οικονομικής μεγέθυνσης
  - τις περισσότερες και καλύτερης ποιότητας θέσεις εργασίας
  - το σεβασμό στο περιβάλλον
  - την κοινωνική συνοχή

E. 1^η αναθεώρηση ΕΣΑ (2003)

- Ενσωμάτωση στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας και της ενδιάμεσης αξιολόγησής της ==> αναδιατύπωση των γενικών στόχων-πυλώνων (πλήρης απασχόληση, βελτίωση ποιότητας και παραγωγικότητας της εργασίας, ενίσχυση κοινωνικής συνοχής και ενσωμάτωσης) και των κατευθυντήριων γραμμών.
- Μείωση των κατευθυντήριων γραμμών της Ε.Ε. για εθνικές πολιτικές απασχόλησης σε 10 (από 14).
- Τίθενται 11 επιμέρους μετρήσιμοι στόχοι --> μοχλοί πίεσης προς τις εθνικές κυβερνήσεις για να προωθήσουν πολιτικές και μέτρα συμβατά με το πνεύμα και τους στόχους της ΕΣΑ.
- Ορισμός ποσοτικοποιημένων ενδιάμεσων στόχων για το 2010.
- Συγχρονισμός των χρόνων υιοθέτησης των κατευθυντήριων γραμμών από τα κράτη μέλη, ώστε να συντονίζονται καλύτερα οι εθνικές πολιτικές.

Καινοτομίες 1^{ης} αναθεώρησης

Εκτός από τη διατήρηση κάποιων κατευθυντήριων γραμμών από την προηγούμενη περίοδο, εισάγονται και νέες, που αναδύονται μέσα από την διαβούλευση των κρατών μελών στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια:

- Αύξηση προσφοράς εργασίας μέσα από την προώθηση της ενεργού γήρανσης, της περαιτέρω κινητοποίησης του γυναικείου εργατικού δυναμικού και πολιτικών βελτίωσης της οικονομικής ανταπόδοσης της εργασίας.
- Προβολή της δια βίου μάθησης και της γεωγραφικής κινητικότητας για την αντιμετώπιση της έλλειψης ειδικοτήτων.
- Μείωση περιφερειακών ανισοτήτων σε απασχόληση (ήταν επικείμενη η νέα διεύρυνση το 2004).
- Η αδήλωτη εργασία έπρεπε να νομιμοποιηθεί, συμβάλλοντας και στη βελτίωση των οικονομικών των ασφαλιστικών συστημάτων.

Γενικές παρατηρήσεις

- Μέχρι τα μέσα δεκαετίας 2000 βασικός πυρήνας της ΕΣΑ ήταν οι *πολιτικές προσφοράς εργασίας* (δηλ. βελτίωση της απασχολησιμότητας και ενεργοποίησης των ανέργων και ανενεργών πολιτών) → αντίστοιχη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών και των εθνικών πολιτικών
- Προϋπόθεση η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, οι μεταβολές σε συστήματα φορολογίας και κοινωνικών παροχών, ώστε να υφίσταται το ενεργό κοινωνικό κράτος.
- Οι *πολιτικές ζήτησης εργασίας* (ευελιξία εργασίας, μείωση μη μισθολογικού κόστους εργασίας, ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας) υπήρχαν παράλληλα, αλλά σε δευτερεύοντα ρόλο → εντάθηκαν μετά το 2005 στο πλαίσιο της flexicurity και της προώθησης μεταβολών στο εργασιακό μοντέλο των κρατών μελών.

ΣΤ. 2^η αναθεώρηση ΕΣΑ (2005)

- Εστίαση σε στόχους οικονομικής μεγέθυνσης και απασχόλησης.
- Παραγκωνισμός του στόχου για βελτίωση της ποιότητας της εργασίας.
- Αναμόρφωση των κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης και ένταξή τους σε ένα ενιαίο σύνολο κατευθύνσεων της Ε.Ε. προς τα κράτη μέλη με αντικείμενο την οικονομική πολιτική και την απασχόληση (integrated guidelines). Σε αυτές περιλαμβάνονται και οι κατευθυντήριες γραμμές για μακροοικονομική και μικροοικονομική πολιτική.

.....
Ως γενικός στόχος προβάλλεται η προώθηση πολιτικών για την πλήρη απασχόληση, τη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής.

Τίθενται επίσης 3 προτεραιότητες (πυλώνες) που επέφεραν αλλαγές και στις κατευθυντήριες γραμμές:

- 1.** Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην απασχόληση, αύξηση προσφοράς εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.
- 2.** Βελτίωση της προσαρμοστικότητας εργαζομένων και επιχειρήσεων.
- 3.** Αύξηση επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω καλύτερης εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων.

Οικονομική κρίση 2008

Συστάσεις Ε.Ε. προς τα κράτη μέλη:

- για τη λήψη μέτρων για τη διατήρηση της απασχόλησης, ώστε να αποφευχθεί η αύξηση της ανεργίας

και

- για την ένταση των μέτρων υπέρ της αύξησης ζήτησης εργασίας, ώστε να καταπολεμηθεί η ανεργία.

Ζ. Στρατηγική 'Ευρώπη 2020' (2010)

→ Κεντρικός στόχος η έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (smart, sustainable and inclusive growth).

- Έξυπνη ανάπτυξη: οικονομία της γνώσης και της καινοτομίας
- Βιώσιμη ανάπτυξη: ανταγωνιστικότητα
- Χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη: επίτευξη υψηλών ποσοστών απασχόλησης και κοινωνικής και γεωγραφικής συνοχής

→ Αναπροσαρμογή του βασικού ποσοτικού στόχου απασχόλησης στο 75% (ορίζοντας το 2020). Αναμένεται η αύξηση σε ποσοστό απασχολούμενων να προέλθει από αύξηση συμμετοχής γυναικών, νέων, ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, ατόμων χαμηλής ειδίκευσης και καλύτερης ενσωμάτωσης νόμιμων μεταναστών.

Αναδιατύπωση της ΕΣΑ στο πλαίσιο της στρατηγικής 'Ευρώπη 2020'

Οι κατευθυντήριες γραμμές μειώνονται σε 4 (από 8).

Από αυτές η μία εστιάζει στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και οι 3 επικεντρώνονται σε θέματα απασχόλησης προβάλλοντας:

- την αύξηση συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (αναθεώρηση φορολογίας και κοινωνικών παροχών, προώθηση ενεργού γήρανσης και συμφιλίωσης εργασίας με προσωπική ζωή, ενεργητικά μέτρα υποβοήθησης όσων αναζητούν απασχόληση, πολιτικές που καθιστούν την εργασία οικονομικά συμφέρουσα).
- την καταπολέμηση της διαρθρωτικής ανεργίας (αξιοποίηση αρχών flexicurity, αύξηση κινητικότητας εργασίας, μέτρα για ένταξη των νέων, των νόμιμων μεταναστών και άλλων ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας).
- τη βελτίωση της ποιότητας των θέσεων εργασίας (μέτρα κατά της φτώχειας στην εργασία, παροχή επαρκούς ασφάλισης σε προσωρινά εργαζόμενους και αυτοαπασχολούμενους, βελτίωση συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία).
- την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης (πολιτικές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ανάπτυξη στρατηγικής δια βίου μάθησης, σύνδεση γνώσεων και δεξιοτήτων με ανάγκες αγοράς εργασίας, καταπολέμηση πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου).

Γενικές παρατηρήσεις στην πλέον πρόσφατη αναθεώρηση της ΕΣΑ

- ❑ Στην αναθεωρημένη ΕΣΑ υπάρχουν -έναντι των προηγούμενων 11- μόνο 3 ποσοτικοποιημένοι στόχοι για την απασχόληση (ποσοστό απασχόλησης 75%, μείωση πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου σε 10% και αύξηση αριθμού αποφοίτων πανεπιστημίου στο 40% στις ηλικίες 30-34) ==> η Ε.Ε. επιθυμεί να περιορίσει τις πιέσεις προς τα κράτη μέλη να ασκήσουν πολιτικές ενεργητικού χαρακτήρα προς συγκεκριμένους στόχους που είναι δαπανηρές, καθώς η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση επιβάλλει περιορισμό των δημοσιονομικών δαπανών και μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων.
- ❑ Αρνητικές συνέπειες επί της ασκούμενης πολιτικής απασχόλησης:
  - η μείωση των πιέσεων προς τις κυβερνήσεις επιτρέπει λιγότερο κοστοβόρα μέτρα προώθησης της απασχόλησης με εξαναγκαστικό χαρακτήρα.
  - η μείωση της πίεσης για υπηρεσίες παιδικής φροντίδας στην πράξη εξαναγκάζει τις γυναίκες σε μερική απασχόληση: αύξηση συμμετοχής τους σε απασχόληση # επιδείνωση της ποιότητας της απασχόλησής τους (μερική) ==> ασυμβατότητα με στόχο περί ισότητας των δύο φύλων στην αγορά εργασίας.

Σημασία της ΕΣΑ

- ✓ Αποτελεί μια πρώτη παρέμβαση προς την σύγκλιση των εθνικών πολιτικών απασχόλησης σε Ε.Ε. με βάση κοινούς στόχους και κατευθύνσεις.
- ✓ Είναι η απαρχή της επέκτασης της παρέμβασης των κοινοτικών οργάνων (βέβαια μόνο συντονιστικά και καθοδηγητικά) σε όλες τις πολιτικές που επηρεάζουν την απασχόληση με στόχο την αύξησή της.
- ✓ Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού (ΑΜΣ) προσφέρει στην ΕΣΑ ένα νέο εργαλείο παρέμβασης της Ε.Ε. στα θέματα απασχόλησης συμπληρωματικό προς τα ήδη υπάρχοντα (οδηγίες, ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος, κοινοτικές χρηματοδοτήσεις-ΕΚΤ) – υποβοήθηση ανταλλαγής εμπειρίας και τεχνογνωσίας ==> αποτελεσματικότερες εθνικές πολιτικές + μεγαλύτερη σύγκλιση.